

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

«ΔΕ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΟΝ ΚΑΚΟ ΛΥΚΟ»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΑΞΕΙΣ Α΄ , Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης Ν. Εύβοιας
Αγωγή Υγείας

Υπεύθυνη : Καλαθέρη Μαγδαληνή
Ιατρίδου 8, 34100, Χαλκίδα

Τηλ. :2221073410

E-mail : drastiriotes@dipe.eyv.sch.gr
kalatheri@sch.gr

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Επειδή στη ζωή των παιδιών υπάρχουν με εξαιρετικά συγκεκριμένη μορφή πολλοί αρνητικοί παράγοντες όπως : φοβίες, άγχος, μοναξιά, αδυναμία να δεχτούν μια ήττα, μετάθεση προβλημάτων, φόβοι απόρριψης κ.ά. που μπορεί να οδηγήσουν σε αυτοκαταστροφικές πράξεις ή επιλογές.

Επειδή συχνά οι φανταστικοί φόβοι των παιδιών μπορεί να οδηγήσουν σε φανταστικά καταφύγια.

Επειδή το σχολείο δεν είναι μόνο φορέας παροχής γνώσης αλλά και φορέας κοινωνικής ένταξης και προστασίας που βοηθά στη διαδικασία ωρίμανσης των παιδιών.

Γι' αυτούς τους λόγους προτείνεται αυτό το πρόγραμμα .

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Να μάθουν τα παιδιά να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να διαχειρίζονται τους φόβους τους καθώς και να καταλάβουν το διαχωρισμό μεταξύ αντικειμενικών και υποκειμενικών φόβων.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- α Να καταλάβουν ότι σε όλους συμβαίνει να φοβούνται – παγκόσμιο συναίσθημα ο φόβος.
- α Να καταλάβουν ότι άλλοι φόβοι είναι συχνότεροι και άλλοι όχι.
- α Να μάθουν να αναγνωρίζουν τους φόβους τους.
- α Να μάθουν να διαχειρίζονται τους φόβους τους μόνοι τους και με τη βοήθεια των ενηλίκων (γονιών, εκπαιδευτικών).
- α Να συνειδητοποιήσουν την έννοια της θετικής πίεσης και να βρουν τρόπους αλληλοβοήθειας και αμοιβαίας υποστήριξης σε δύσκολες καταστάσεις.

Και ειδικότερα να μπορέσουν οι μαθητές :

- α Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να χρησιμοποιούν σωστότερα τη γλώσσα, να αποκτήσουν γνώσεις με νέου τρόπους.
- α Να εξασκηθούν στη δημιουργική αφήγηση και στην ανάπτυξη της φαντασίας.
- α Να αναπτύξουν την προφορική και γραπτή έκφραση.
- α Να μάθουν να εντοπίζουν, να αξιολογούν και να συνθέτουν πληροφορίες.
- α Να μάθουν να διατυπώνουν υποθέσεις, βάσει στοιχείων και να αναπτύσσουν επιχειρηματολογία.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1.ΥΛΙΚΟ

Παραμύθια με πρωταγωνιστή το λύκο (δες τη βιβλιογραφία στο τέλος των σημειώσεων).

- α Κλασικά με το λύκο στη φυσιολογική ζωώδη δραστηριότητά του (π.χ. «Η Κοκκινοσκουφίτσα», «Τα τρία γουρουνάκια»).
- α Σύγχρονα με την ανατρεπτική εκδοχή του λύκου (π.χ. «Ο καλόκαρδος λύκος», «Τα τρία μικρά λυκάκια»)

Τα παραμύθια, παγκόσμια λαϊκή πολιτιστική κληρονομιά, είναι ιδιαίτερα αγαπητά στα παιδιά. Αυτή είναι και η πρώτη βασική παράμετρος για την επιλογή τους ως υλικού διεξαγωγής του προγράμματος.

Δεύτερη παράμετρος είναι ότι τα παραμύθια, όπως και γενικά η χρήση λογοτεχνικών κειμένων, προσφέρονται για επεξεργασία σχεδίων εργασίας (Σπινκ 1990, Ποσλανίεκ 1992).

Επιπλέον τα παραμύθια με θέμα τον κακό λύκο είναι, στην κλασική και στη σύγχρονη μορφή τους, πολλά, αρκετά από αυτά ήδη γνωστά στα παιδιά και προσφέρονται για το βασικό σκοπό του προγράμματος. Εμπεριέχουν πολλούς φόβους, προσφέρονται για να γίνουν συγκρίσεις, να ανατραπούν τα στερεότυπα, να εξαχθούν συμπεράσματα, να γίνουν αναγωγές στην πραγματικότητα.

2. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ / ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Ο /η εκπαιδευτικός επιλέγει με ποιο παραμύθι από τα προτεινόμενα θα ξεκινήσει. Στη συνέχεια επεκτείνεται και σε άλλα, όπου κρίνει ότι είναι αναγκαίο (π.χ. να γίνουν συγκρίσεις) ή όπου τα ίδια τα παιδιά το ζητούν.

Ακόμη επιλέγει από τις προτεινόμενες προσεγγίσεις αυτές που ταιριάζουν στο ηλικιακό και γνωστικό επίπεδο των μαθητών του για να αρχίσει και συνεχίζει με άλλες από τις δραστηριότητες ή και κάποιες ίδιες και άλλο παραμύθι.

Είναι σημαντικό να μην πιέσουμε τα παιδιά να συμμετέχουν. Αν έτσι ζητήσει το παιδί, τις ζωγραφιές και ό,τι άλλο να τα δει μονάχα ο εκπαιδευτικός. Πρέπει να σεβαστούμε τη ανάγκη του παιδιού να νιώσει ότι δεν το κοροϊδεύουν.

Ο εκπαιδευτικός συμμετέχει ο ίδιος στις δραστηριότητες. Χρήσιμο είναι να ξεκινά ο ίδιος την εξομολόγηση για τους φόβους του κ.λ.π.

Η διατήρηση της αίσθησης της ασφάλειας είναι πρωταρχικό μέλημα καθώς και η συνεχής ενίσχυση των παιδιών.

Για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος αναγκαίες δραστηριότητες είναι οι:

- α Αφήγηση
- α Σχολιασμός
- α Οι φόβοι του παραμυθιού – αναγνώριση
- α Διάκριση των φόβων
- α Αναγωγή στην πραγματικότητα
- α Εύρεση των λύσεων – στήριξη από ενήλικες

Επίσης είναι ιδιαίτερα χρήσιμες οι φωτογραφίες και για την παρουσίαση του προγράμματος και για την αξιολόγησή του.

3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας : ανάπτυξη δημιουργικού κλίματος, πνεύματος συνεργασίας, εμπιστοσύνης, και ασφάλειας.
  1. Τα παιδιά κάθονται στο πάτωμα σε κύκλο και ένα ένα σηκώνεται και γράφει σε ένα χαρτί του μέτρου στο πάτωμα, (ή στον πίνακα) το όνομά του λέγοντας λίγα στοιχεία για αυτό. Πώς το απέκτησε, ποιον έλεγαν έτσι, πώς τον φωνάζουν, αν του αρέσει, πώς θα ήθελε να τον φωνάζουν κ.λ.π. Στη συνέχεια τα παιδιά γίνονται ζευγάρια. Συζητούν λίγο μεταξύ τους και στη συνέχεια το ένα παρουσιάζει το ταίρι του στην ομάδα : πώς λένε το ταίρι του, ποιο είναι το αγαπημένο του φαγητό, παιχνίδι, πώς περνάει τον ελεύθερο του χρόνο και ό,τι άλλο.
  2. Χωρίζονται τα παιδιά σε ομάδες των τεσσάρων (και μετά από εξήγηση) η κάθε ομάδα οργανώνει, συμπληρώνει και παρουσιάζει την ασπίδα της. Στο πρώτο τεταρτημόριο η ομάδα ζωγραφίζει κάτι που ευχαριστεί τα μέλη της, να κάνουν στον ελεύθερο χρόνο τους. Στο δεύτερο τεταρτημόριο να ζωγραφίσουν κάτι που τους αρέσει στο σχολείο. Στο τρίτο τεταρτημόριο κάτι που συμβολίζει την οικογένειά τους (παππούδες, γονείς, σπίτι κ.λ.π.). Στο τέταρτο κάτι που ονειρεύονται να κάνουν στο μέλλον. Στο κάτω μέρος γράφουν (ή ζωγραφίζουν) το όνομά τους, δηλ. ένα κοινό όνομα που θα δώσουν στην ομάδα τους. Αν στις ομάδες υπάρχουν διαφωνίες για το τι θα ζωγραφίζουν στα τεταρτημόρια, δεχόμαστε να μπουν όλες οι ιδέες.
  3. Όλη η τάξη σε κύκλο συζητούν και θέτουν τους όρους συνεργασίας. Εξηγούμε τι είναι ένα συμβόλαιο στους μεγάλους και ότι θα υπογράψουμε ένα τέτοιο συμβόλαιο μέσα στην τάξη . Τα παιδιά προτείνουν όρους και αποφασίζουμε από κοινού ποιοι θα ισχύσουν στην τάξη. Ο εκπαιδευτικός τους καταγράφει και όλοι υπογράφουν στο τέλος από κάτω.

A. ΑΦΗΓΗΣΗ

B. ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Προτείνονται:

- α Συζήτηση - σχολιασμός – επικέντρωση στους φόβους του ήρωα.
- α Διήγηση – αναδιήγηση με χρήση αντικειμένων, με κούκλες κ.ά.
- α Ανατροπή της εξέλιξης, επέκταση της ήδη τελειωμένης ιστορία με νέα στοιχεία.
- α Εύρεση των φόβων του παραμυθιού :
  - Ποιος φοβάται ποιον;
  - Τι φοβάται ο ήρωας;
  - Γιατί ; Υπάρχει λόγος να φοβάται;
  - Διακρίνουμε τους φόβους του ήρωα ή των ηρώων (αντικειμενικοί – υποκειμενικοί, ή αληθινοί – ψεύτικοι, ή πραγματικοί –φανταστικοί)
- α Αναγωγή σε μας :

- Εμείς τι φοβόμαστε; Ποιους ή τι φοβόμαστε; (Και ο εκπαιδευτικός συμμετέχει).
  - Ο καθένας γράφει ένα φόβο (ή του τον γράφουμε) και ρίχνει το χαρτάκι σε ένα καπέλο. Ανακατεύουμε και ο καθένας διαβάζει όποιο χαρτάκι τύχει.
  - Καταγραφή των φόβων μας (σε ομάδες και συνολικά).
  - Διακρίνουμε τους φόβους μας. Στον πίνακα γράφουμε δύο επικεφαλίδες (πραγματικοί – φανταστικοί) και τα παιδιά λένε που θα γραφτεί ο κάθε φόβος.
  - Κατάθεση προτάσεων - εύρεση λύσεων (π.χ. φοβάμαι το σκοτάδι : αφήνω το φως αναμμένο, παίρνω ένα φακό, ή το αγαπημένο μου παιχνίδι...)
- α Βοήθεια – συμπαράσταση .
- Από ποιους ζητάω βοήθεια;
  - Με ποιο τρόπο;
  - Πώς; (Ενήλικες : γονείς, εκπαιδευτικοί).
  - Διάγραμμα στον τοίχο της τάξης με όλα όσα μας βοηθούν.
  - Θετική πίεση . Πώς βοηθάω κάποιον που φοβάται. Παιχνίδι ρόλων.
- α Σύγκριση ιστοριών.
- Π.χ. συγκρίνουμε «Τα τρία γουρουνάκια» με τα «Τρία μικρά λυκάκια».
  - Βρίσκουμε ποιος φοβάται ποιον; Γιατί;
  - Βγάζουμε συμπεράσματα.
- α Ανάπτυξη αυτοσχέδιων ιστοριών χρησιμοποιώντας ήρωες ή καταστάσεις ή αντικείμενα του αρχικού παραμυθιού.
- α Δημιουργία στίχων ή ποιημάτων.
- α Δημιουργία της παραμυθοσαλάτας : ανάπτυξη μιας ιστορίας με ήρωες από διάφορα παραμύθια που διαβάσαμε, σε μία κοινή ιστορία.
- α Με την οπτική του άλλου. Διήγηση του παραμυθιού από την πλευρά άλλου πρωταγωνιστή. Π.χ. στα «τρία μικρά λυκάκια» διηγείται την ιστορία ο Ρούνι το κακό γουρούνι.
- α Παιχνίδι με τον σωσία. Δυο παιδιά στέκονται πλάτη με πλάτη παριστάνοντας τις δυο πλευρές του λύκου. Ο ένας λύκος μιλάει δυνατά όταν απευθύνεται π.χ. στην Κοκκινোসκουφίτσα και ο άλλος σιγανά υποδηλώνοντας την κρυφή εσωτερική σκέψη του λύκου (Τσιτςλμπέργκερ 1995). Για παράδειγμα η μία πλευρά του λύκου λέει δυνατά : «Κοκκινোসκουφίτσα κοίταξε τα όμορφα λουλούδια που είναι γύρω σου!» και η άλλη πλευρά λέει σιγανά : «Σε λίγο κακομοίρα μου θα σε κάνω μια χασιά!»

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

1. Παιχνίδι «Ο κροκόδειλος» (Δεξιότητες, ΚΕΕΘΑ, 1998).
Επιλέγουμε ένα παιδί που είναι ο κροκόδειλος. Ο σκοπός του παιχνιδιού είναι να περάσουν τα παιδιά από τη μία «όχθη» (στρώματα) στην άλλη. Ανάμεσα από τα στρώματα είναι το «ποτάμι». Ο «κροκόδειλος» πρέπει να πιάσει όσο περισσότερα παιδιά μπορεί φτάνει να βρίσκονται μέσα στο «ποτάμι». Όσα παιδιά ακουμπά βγαίνουν από το παιχνίδι. Το παιχνίδι τελειώνει όταν μείνει μόνο ένα παιδί που

γίνεται αυτό «κροκόδειλος». Για να τελειώσει πιο γρήγορα μπορούμε να έχουμε δύο ή τρεις «κροκόδειλους».

2. Παιχνίδι «Λύκος και πρόβατο» («Ας παίξουμε πάλι» Κλιάφα Μ., Βαλάση Ζ., Κέδρος 2000)

Τα παιδιά τα βγάζουν για να δουν ποιο θα είναι πρόβατο και ποιο λύκος. Ύστερα πιάνονται σε κύκλο (είναι οι βοσκοί). Μέσα στον κύκλο μπαίνει το πρόβατο και έξω από τον κύκλο στέκει ο λύκος. Ο λύκος προσπαθεί να μπει μέσα, αλλά τα παιδιά του κύκλου κατεβάζουν τα χέρια όπως είναι πιασμένα και τον εμποδίζουν. Σε κάποιο σημείο του κύκλου όμως μπορεί να αποφασίσουν να τον αφήσουν να περάσει ή να τα καταφέρει από μόνος του. Το πρόβατο παρακολουθεί συνεχώς τις κινήσεις του λύκου και αντιδρά αναλόγως. Αν μπει ο λύκος μέσα βγαίνει το ίδιο έξω. Το παιχνίδι τελειώνει όταν ο λύκος πιάσει το πρόβατο.

3. Παιχνίδι «Ο λύκος και τ' αρνάκι» («Ας παίξουμε πάλι» Κλιάφα Μ., Βαλάση Ζ., Κέδρος 2000)

Τα παιδιά αρνάκια στέκονται το ένα πίσω από το άλλο και κρατιούνται το καθένα από το μπροστινό του αρνάκι. Πρώτο στη σειρά μπαίνει ένα πιο μεγάλος παιδί για να προφυλάξει τα άλλα. Ένα άλλο παιδί – λύκος στέκεται απέναντί τους και προσπαθεί, χοροπηδώντας πότε δεξιά πότε αριστερά, να πιάσει κάποιο αρνάκι και να το τραβήξει έξω από τη σειρά του για να το φάει... τα αρνάκια μετακινούνται αντίθετα από το λύκο για να τον αποφύγουν. Το παιχνίδι συνοδεύεται από έναν έμμετρο διάλογο :

Λύκος : Αρνάκι μου μυρίζει αρνάκι τρυφερό!

Αρνάκια : Γερο-λύκε, γερο-λύκε τι ιδέα που σου μπήκε!

4. Δραματοποίηση

- α Θεατρικά δρώμενα σε μια σκηνή του παραμυθιού.
- α Θεατρικό παιχνίδι με ολόκληρο το παραμύθι.
- α Αναπαράσταση των δικών μας φόβων.
- α Μίμηση φόβων σε ομάδες και η ομάδα ανακαλύπτει τι φοβάται αυτός που μιμείται. Επέκταση σε παιχνίδι, μαζεύουμε βαθμούς σε κάθε επιτυχημένη ανακάλυψη του μιμούμενου φόβου.

5. Εικαστική έκφραση.

- α Εικονογράφηση του παραμυθιού.
- α Κατασκευή των ηρώων από πλαστελίνη.
- α Δημιουργία κόμικς με την ιστορία.
- α Ζωγραφική των δικών μας φόβων.
- α Ζωγραφική μεγάλων διαστάσεων με τους ήρωες και μετατροπή σε παζλ.
- α Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού (π.χ. τύπου φιδάκι, στο οποίο οι παίχτες καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με τα παραμύθια που ασχολήθηκαν).
- α Κατασκευή του δράκου των φόβων. (Δεξιότητες, ΚΕΕΘΑ, 1998). Κατασκευάζουν ένα δράκο από χαρτόνι με κεφάλι μεγάλο σώμα και ουρά και αφού τον χρωματίσουν, κρεμούν στις φολλίδες του τους χειρότερους φανταστικούς τους φόβους, γραμμένους σε χαρτάκια, ή ζωγραφισμένους σε χαρτάκια.

6. Μουσική έκφραση.

- α Αναδιήγηση με μουσική υπόκρουση.
- α Μουσικά παιχνίδια συνεργασίας. Με μουσική τα παιδιά κινούνται σε κύκλο, κοιτώντας ο ένας το πίσω μέρος του κεφαλιού του άλλου. Στο σταμάτημα της μουσικής πρέπει να καθίσουν μαλακά στα γόνατα του μαθητή πίσω τους , κρατώντας τη μέση του μπροστινού τους. Επανάληψη.
- α Αυτοσχέδια μουσικά όργανα και αποτύπωση μουσική των φόβων μας.
- α Δημιουργία τραγουδιού με τους ήρωες που γνωρίσαμε.
- α Γνωστά τραγούδια με σχετικό θέμα και αστείο περιεχόμενο (π.χ. «Ο Κουταλιανός»)
- α Μουσικό δράμα «Λύκε, λύκε είσαι εδώ;». (Δες στο τέλος των σημειώσεων).
- α Μουσικό δράμα «Τι κι αν είμαστε παιδιά;»
- α Νιώθοντας τους ρυθμούς του σώματός μας. Α)Ελέγχουμε την αναπνοή μας και κινούμαστε ρυθμικά με βαριές κινήσεις : το χέρι μας σηκώνεται και πέφτει με την εισπνοή και την εκπνοή, πολύ ήσυχα. Β)Πώς φαίνονται γραφικά τα ίχνη των κινήσεών μας. Οι λεπτές κινήσεις: γράφουμε με το μολύβια μας γραμμές αναπνέοντας ταυτόχρονα ρυθμικά. Γ) Ανήσυχη αναπνοή, γιατί κάποιος φοβάται. Πώς μπορεί αυτό να ζωγραφιστεί; Δ)Πώς χτυπάει η καρδιά μας όταν φοβόμαστε; Ποιος μπορεί να νιώσει το σφυγμό του;. Να ζωγραφίσουμε τους χτύπους της καρδιάς σε κατάσταση φόβου. Ε) Ο λύκος ροχαλίζει και αναπνέει αργά εισπνέοντας κι εκπνέοντας. Στον ύπνο η καρδιά χτυπάει κι αυτή πιο αργά. Να σχεδιάσουμε στο χαρτί τη αναπνοή του λύκου που ροχαλίζει και την καρδιά του που χτυπάει. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να καταγράψουμε μια ολόκληρη ιστορία που διηγείται ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά με τη χρήση μόνο γραμμών τη σημειώνουν. Στη συνέχεια μπορούν «διαβάζοντας» τις παρτιτούρες τους να ξαναπούν την ιστορία ή να τη παίξουν με το σώμα τους.

Δ . ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Στη Γλώσσα.

- α Γράψιμο γραμμάτων (αλληλογραφίας) . Τα μικρότερα παιδιά διηγούνται και καταγράφει ο/η εκπαιδευτικός. Οι ήρωες στέλνουν στα παιδιά της τάξης γράμματα και διηγούνται τα παθήματά τους, τους φόβους τους... Τα παιδιά της τάξης απαντούν στους ήρωες με δικά τους γράμματα δίνοντας λύσεις στα προβλήματα των ηρώων.
- α Περιγραφή εικόνων του βιβλίου.
- α Μετατροπή πλάγιου λόγου σε ευθύ για τις ανάγκες θεατρικής προσαρμογής.

2. Στα Μαθηματικά.

Πολλές προσεγγίσεις σε φυλλάδια, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης και τις ανάγκες της ύλης. Π.χ. :

- α Βάζω σε σειρά ύψους τους ήρωες.
- α Χρωματίζω το πρώτο κατσικάκι.

- α Κυκλώνω το τρίτο γουρουνάκι.
- α Πόσες σοκολάτες τρώνε τα τρία γουρουνάκια μαζί, αν το καθένα τρώει δύο; Κ.λ.π.

3. Στη Μελέτη Περιβάλλοντος.

Μαθαίνω για το λύκο στη φύση και για τα άλλα άγρια ζώα.

- α Πού ζει; Τι τρώει; Γιατί κινδυνεύει να εξαφανιστεί;
- α Κατανοώ την τροφική αλυσίδα.
- α Έρχομαι σε επαφή με τους ειδικούς (π.χ. κτηνίατρο, Αρκτούρο)
- α Επισκέπτομαι το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, ή το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Οίτης ή το Μουσείο του Δάσους στο Προκόπι της Εύβοιας.

E. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1. Φτιάχνω το δικό μου βιβλίο .

- α Με ιστορία που φτιάχτηκε στην τάξη.
- α Με το ίδιο το παραμύθι ξαναγραμμένο με δικά μας λόγια και ζωγραφιές.
- α Με δική μας εικονογράφηση, χωρίς λόγια.
- α Το παιχνίδι των παραμυθιών (Γιαννικοπούλου, 2000). Ετοιμάζονται κάρτες με στερεότυπες φράσεις από τα παραμύθια που επεξεργάστηκε η τάξη ή έγχρωμες φωτοτυπίες εικόνων. Ο εκπ/κός δείχνει μία κάρτα και ζητά να αναγνωρίσουν το παραμύθι. Στη συνέχεια δείχνει μια κάρτα και αρχίζει να διηγείται ένα άλλο παραμύθι δένοντας το με την κάρτα και συνεχίζουν τα παιδιά. Κάθε φορά που εμφανίζεται μια καινούρια κάρτα ανατρέπεται και η εξέλιξη της ιστορίας.

2. Ηχητική βιβλιοθήκη.

Διαβάζουμε και καταγράφουμε σε κασετόφωνο το παραμύθι χρησιμοποιώντας ένα ηχητικό σήμα για την αλλαγή της σελίδας. Κολλάμε μια σμίκρυνση φωτοτυπίας του εξωφύλλου στο κουτί της κασέτας, για να αναγνωρίζουν το παραμύθι. Στην τάξη, ένα μικρό κασετοφωνάκι με ακουστικά βοηθά για να ακούει και να «διαβάζει» ο κάθε μαθητής το παραμύθι που επεξεργαζόμαστε.

3. Παιχνίδι κίνησης.

Αφού έχουμε ασχοληθεί με τους λύκους στη φυσική τους ζωή (τροφή, ζωή σε αγέλες, οικογένειες λύκων, συνήθειες) ζητάμε να μεταμορφωθούν σε λύκους και να κινούνται στο χώρο. Κατονομάζουμε τα τμήματα του σώματός μας χωριστά και στη συνέχεια τα τμήματα του σώματος του λύκου. Μπροστινά, πισινά πόδια, ράχη, κεφάλι και ρύγχος, μουστάκια, ουρά, γούνα. Τα παιδιά – λύκοι πηδάνε ψηλά, κυνηγάνε, λυγίζουν τον κορμό τους, έρπουν, στέκονται, σηκώνονται ψηλά όρθιοι, αμύνονται, επιτίθενται. Με τον τρόπο αυτό τα παιδιά εκπαιδεύονται σε διάφορες κινήσεις και αποκτούν συνείδηση του σώματός τους. (Τσιτσιλσμπέργκερ 1995).

4. Άσκηση δεξιότητων.

Οι λύκοι της προηγούμενης δραστηριότητας καθαρίζονται. Αριστερό πόδι, δεξί μπροστινό πόδι, ράχη ψηλά, κοιλιά μέσα, ουρά από πίσω, δεξί πισινό πόδι, αριστερό αυτί ... Παιχνίδι που διασκεδάζει, ωστόσο θα πρέπει κανείς να είναι ακριβείς στους

χαρακτηρισμούς στο χώρο και να βοηθάει όπου χρειαστεί. Τα παιδιά μαθαίνουν να κρατάνε την ισορροπία τους σε στάσεις που εναλλάσσονται, να εκγυμνάζονται ψυχοκινητικά και να αναπτύσσουν την αμφιπλευρική τους.

5. Παιχνίδι : ο αρχηγός λύκος.

Ο καθένας μπορεί να γίνει αρχηγός λύκος και να διατάζει τους υπόλοιπους. Όλοι υπακούν στις ιδέες – διαταγές του. Να τρέξουν πηδώντας εμπόδια, να πηδήσουν από τραπέζι σε τραπέζι, να ουρλιάζουν τρομακτικά, να σηκώσουν διάφορα μικροαντικείμενα με τη «μουσούδα» τους κ.λ.π. Η δραστηριότητα αυτή έχει έναν κοινωνικό χαρακτήρα. Ο καθένας ηγείται όταν του επιτραπεί, οφείλει ωστόσο να υποταχθεί υπακούοντας στην ομάδα. Επιτρέπεται στον καθένα να παρουσιάσει τις ιδέες του και μπορεί να τις δει να πραγματοποιούνται από την ομάδα που λειτουργεί με την υπόδειξή του. (Τσιτσλσμπέργκερ 1995).

6. Αποσπάσματα κειμένων από παραμύθια με κενές φράσεις – μοτίβα για συμπλήρωση.

Τα παραμύθια συχνά έχουν φράσεις που επαναλαμβάνονται και που τα παιδιά χαίρονται να τις μαθαίνουν απέξω και να τις λένε ταυτόχρονα με τον αφηγητή. Φράσεις όπως «Γιατί γιατί έχεις μεγάλα αυτιά;» (από την Κοκκίνοσκουφίτσα) «Θα φουσήξω, θα φουσήξω το σπιτάκι θα το ρίξω» (από Τα τρία μικρά λυκάκια) Πάνω σ' αυτό μπορούμε να παίξουμε με ποικίλους τρόπους.

Να ακούν το παραμύθι και να λένε τα ίδια τις λέξεις που επαναλαμβάνονται. Να ετοιμάσουμε φωτοτυπίες με τέτοια αποσπάσματα και να ζητήσουμε να συμπληρωθούν οι φράσεις – μοτίβα.

Παιχνίδι : να λέμε τέτοιες φράσεις και τα παιδιά σε ομάδες να δηλώνουν το παραμύθι από το οποίο προέρχεται η φράση – μοτίβο. Θα γίνεται καταμέτρηση σωστών απαντήσεων και πόντοι σε κάθε σωστή απάντηση.

Να μελοποιήσουμε τέτοιες φράσεις.

7. Φτιάχνουμε φωλιές.

Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να φτιάξει τη φωλιά της. Μέσα στην τάξη παίρνει μια γωνιά και αναποδογυρίζοντας θρανία και καρέκλες ετοιμάζει τη φωλιά της. Τη σκεπάζει με πανιά (φόδρες κ.λ.π.) τη στολίζει με χαρτί του μέτρου που το βάφει. Με τις φωλιές τα παιδιά παίζουν παιχνίδι μουσικοκινητικής. Μουσική από κασετόφωνο που θυμίζει κίνδυνο και μουσική που θυμίζει ηρεμία.

Όταν ακούγεται η ήρεμη, χαρούμενη μουσική τότε τα παιδιά χορεύουν στο χώρο. Ή κάνουν ό,τι άλλο θέλουν : μαζεύουν λουλούδια , κάνουν βόλτα, τρώνε κ.λ.π.

Αλλάζει η μουσική και κάπου παραμονεύει ο κίνδυνος. Τα παιδιά καλούνται να δείξουν φόβο και το ένα βοηθώντας το άλλο να μπουκ στις φωλιές τους.

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το πρόγραμμα παρουσιάζεται στους γονείς, στην εκπαιδευτική κοινότητα και στους υπόλοιπους μαθητές

- α Είτε με τη λήξη του σχολικού έτους (Θα μπορούσε να ονομαστεί «Γιορτή παραμυθιών»)
- α Είτε στις 2 Απριλίου, παγκόσμια ημέρα του βιβλίου.

Σε έκθεση παρουσιάζονται τα εικαστικά έργα των παιδιών, τα υλικά, τα βιβλία, οι φωτογραφίες από τις δράσεις.

Παρουσιάζονται όσα θεατρικά δρώμενα χρειάζονται για να αποτυπωθούν οι διαδικασίες.

Μπορεί να ακολουθήσει βιωματική δραστηριότητα με τους γονείς, είτε συζήτηση έτσι ώστε να γίνει και κριτική του προγράμματος.

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η παρουσίαση του προγράμματος στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς ήδη είναι μία μορφή αξιολόγησης. Αν μάλιστα στο τέλος της γίνει και κριτική του προγράμματος από τους γονείς θα έχει αξιολογηθεί τα πρόγραμμα, κατά ένα μεγάλο μέρος.

Ο / η εκπαιδευτικός αποτιμά ακόμα την αλλαγή της στάσης των μαθητών του και τη συμπεριφορά τους στην τάξη και αξιολογεί με τη σειρά του το πρόγραμμα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΔΡΩΜΕΝΟ : «Ο ΛΥΚΟΣ»

Μαθαίνουμε ή θυμίζουμε στα παιδιά το τραγούδι : «Λύκε, λύκε είσ' εδώ;». Εδώ δίνουμε μια εκδοχή πιο ανεπτυγμένη.

Περπατώ εις το δάσος όταν ο λύκος δεν είναι εδώ.

- Λύκε , λύκε είσ' εδώ;
- Τώρα κοιμάμαι...
- Λύκε , λύκε είσ' εδώ;
- Τώρα ξυπνάω...
- Λύκε...
- Τώρα πλένω τα δόντια μου.
- Λύκε...
- Τώρα χτενίζομαι.
- Λύκε...
- Τώρα κάνω τη γυμναστική μου.
- Λύκε...
- Τώρα βάζω το παντελόني μου.
- Λύκε...
- Τώρα βάζω τη μπλούζα μου.
- Λύκε...
- Τώρα βάζω το καπέλο μου.
- Λύκε...
- Παίρνω τη μαγκούρα μου και σας κυνηγώ.

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και ένας γίνεται λύκος. Η μια ομάδα είναι τα παιδιά που περπατούν στο δάσος και η άλλη ομάδα είναι ορχήστρα.

Η ορχήστρα βρίσκει με απλά αυτοσχέδια όργανα πώς θα επενδύσει μουσικά τους ήχους που κάνει ο λύκος, όταν ροχαλίζει, τεντώνεται, κ.λ.π.

Η ομάδα των παιδιών που περπατά στο δάσος τραγουδά όλη μαζί την αρχή και μετά μπορεί να ρωτά ένα , ένα παιδί το «Λύκε, λύκε είσ'εδώ;».

Μετά το κυνηγητό που τους κάνει ο λύκος, συγκεντρώνονται όλα μαζί και τραγουδούν το τραγούδι του λύκου – στίχοι και μουσική της Νεφέλης Ατέσογλου.

Τι κι αν είμαστε παιδιά
Ο λύκος, ο λύκος
Μεσ' στου δάσους την καρδιά
Λα, λα, λα, λα, λα.
Δε φοβόμαστε σταλιά
Το λύκο, το λύκο.
Τι κι αν είμαστε παιδιά
Λα, λα, λα, λα, λα.

Και μπροστά μου αν τον δω
Δε θα τον εφοβηθώ
Γύρω γύρω ένα χορό
Θα στήσω στο λύκο
Και στ' αντί του θα του πω
Λα, λα, λα, λα, λα, λα, λα.

Κλείνουν χορεύοντας όλα μαζί γύρω γύρω από το λύκο και φωνάζοντας το λα, λα.
Στο τέλος μπορούν να βάλουν και το λύκο στον κύκλο.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΛΥΚΟΥ

Νεφέλη Ατέσογλου

(Ιδέα προσαρμοσμένη από σεμινάριο της Νεφέλης Ατέσογλου, Αθήνα 11^{ος} 1997).

ΠΑΡΑΜΥΘΙ : «Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΥΚΟΣ» ΤΟΥ ΣΕΡΓΚΕΙ ΠΡΟΚΟΦΙΕΦ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.

Υλικό : «Ο Πέτρος και ο λύκος» Εκδόσεις Άγκυρα.

« Ο Πέτρος και ο λύκος» Έκδοση του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών.

«Μουσικά όργανα» Εκδόσεις Α.Σ.Ε. Εξερευνητής.

«Μουσικά Όργανα» Εκδόσεις Αστέρης Δεληθανάσης.

CD με τη μουσική αφήγηση του έργου. Βιντεοκασέτα με κινούμενα σχέδια.

Υλικά ζωγραφικής, χαρτοσακούλες, κομμάτια από φόδρες.

Προτάσεις δραστηριοτήτων.

- Ø Αφήγηση, ανάγνωση του παραμυθιού από το βιβλίο (εκδόσεων Άγκυρας).
- Ø Βλέπουμε τις εικόνες από το βιβλίο που διαβάσαμε και συζητάμε. Πιθανές ερωτήσεις για συζήτηση : - Ποια ζώα εμφανίζονται στο παραμύθι; - Ποιοι άνθρωποι εμφανίζονται; -Τι φοβάται και ποιον ο καθένας σ' αυτήν την ιστορία; (πουλί, γάτα, πάπια, Πέτρος, παππούς, κυνηγοί, λύκος). - Ο Πέτρος είναι ατρόμητος, έξυπνος ή τι άλλο; - Πώς αλλιώς θα μπορούσε να τελειώσει το παραμύθι;
- Ø Βλέπουμε τις εικόνες από το άλλο βιβλίο (του Μεγάλου Μουσικής ή από όποια άλλη έκδοση το έχουμε). Συγκρίνουμε το πώς και πόσο είναι διαφορετικές.
- Ø Ζωγραφίζουμε εμείς σκηνές από το έργο. Μπορούμε να χωριστούμε σε ομάδες και η κάθε μία να ζωγραφίσει μια διαφορετική σκηνή από έργο (π.χ. η πρώτη να ζωγραφίσει τον Πέτρο και το πουλάκι, η άλλη το πουλάκι και την πάπια κ.λ.π.). Στη συνέχεια ενώνουμε τις ζωγραφιές και φτιάχνουμε το δικό μας βιβλίο. Διαφορετικά μπορούμε να ζωγραφίσει ο καθένας κάτι μόνος του.
- Ø Ακούμε το CD με τη μουσική αφήγηση. Επειδή το έργο είναι φτιαγμένο για να μάθουν τους ήχους των οργάνων τα παιδιά, μπορούμε να δούμε τις εικόνες των οργάνων από τα βιβλία και να ακούσουμε τις φωνές τους από το CD. Ακόμα μπορεί να παιχτεί ένα παιχνίδι αναγνώρισης των ήχων των οργάνων. Δηλ. ακούμε και ρωτάμε τι ακούσαμε; ποιο όργανο είναι αυτό;
- Ø Κατασκευάζουμε μάσκες από χαρτοσακούλες με τρύπες για μάτια και με ζωγραφική προσπαθούμε να αποτυπώσουμε τα χαρακτηριστικά των ηρώων.
- Ø Δραματοποίηση του παραμυθιού. Με τη βοήθεια που μας δίνουν οι χρωματιστές φόδρες τα παιδιά αναλαμβάνουν τους ρόλους και τους παίζουν χωρίς λόγια, με παντομίμα και κάποια αντικείμενα (κάτι για σχοινί, κάτι για όπλα των κυνηγών).
- Ø Επίσκεψη στη φιλαρμονική ορχήστρα του Δήμου. Εκεί μετά από συνεννόηση μπορούν τα παιδιά να δουν και να ακούσουν τους ήχους αρκετών από τα όργανα που ακούστηκαν στο παραμύθι.
- Ø Το έργο κυκλοφορεί και σε βιντεοκασέτα. Αν το βρούμε μπορούμε να τη δείξουμε στα παιδιά.
- Ø Κλείνοντας την ενασχόλησή μας με αυτό το παραμύθι (που μπορεί να μας πάρει ένα περίπου μήνα, ανάλογα με τις δραστηριότητες που επιλέξαμε) αφιερώνουμε λίγο χρόνο για μια τελική συζήτηση. Πιθανές ερωτήσεις : - πώς σας φάνηκε η ιστορία; - μοιάζει αληθινή; - τι άλλο θα μπορούσε να κάνει ο Πέτρος για να σώσει

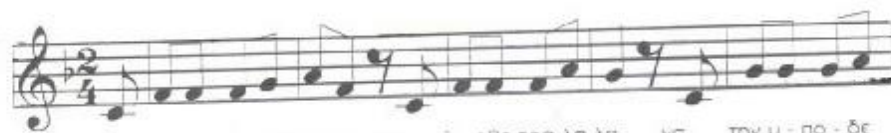
τα ζωάκια; - από ποιον θα μπορούσε να ζητήσει βοήθεια για να τα βγάλει πέρα πιο σίγουρα χωρίς να κινδυνέψει;

- Ø Αξιολογούμε τις δραστηριότητες ζητώντας από τους μαθητές να χτυπήσουν παλαμάκια δυνατά ή λιγότερο δυνατά ή καθόλου ανάλογα με το πόσο καλά πέρασαν ασχολούμενοι αυτόν τον καιρό με τον «Πέτρο και τον λύκο».

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣΚΟΥΦΙΤΣΑΣ

Η Κοκκινοσκουφίτσα

Η κο-κκι-νο-σκου-φί-τσα μας ή-ρθε τρα λα λα να την υ-πο-δε

χτού-με α-λοι μας με χα-ρά. Τρα λα λα λα Τρα λα λα λα Τρα λα λα

λα λα λα

2. Καλώς μας ήρθες πάλι
 στου δάσους τη γιορτή
 και προσχή μεγάλη
 στου λύκου τη φωνή.

ΑΝΤΩΝΗΣ Σ. ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

«Μουσική αγωγή στο σύγχρονο Νηπιαγωγείο»
 βιβλ. Βαστανιώτη, Αθήνα